

Dimény H. Árpád

EGY KÖLTŐ A CIRKUSZBAN

„Sőt maga a föld,
és rajta minden, föloldódik egyszer
és mint ez a ködből lett maszcabál,
nyomtalan elszáll. Mert olyan szövetből
készültünk, mint az álmok: kis életünket
a mély alvás köríti.”
(Shakespeare: *A vihar*, ford. Fábri Péter)

úgy szeretni a hazádat mintha elveszítetted volna
ezt mondhatta volna az egyetlen nagyapám is
akit ugyanúgy elveszítettem
de ő inkább azt ismételte
hogy aki tiszta lélekkel játszik valamilyen hangszeren
az szerinte nem képes embert ölni
mert olyan nincs hogy istennel beszélsz majd embert ölsz
ilyenkor mindig elővette a frontról hazahozott
félteve őrzött hegedűjét
félrevonult és muzsikálni kezdett
csak most évtizedekkel később ismertem fel
hogy Bartók kettes számú Concertójával próbálkozott

úgy szeretni a hazádat mintha elveszítetted volna
és vele együtt a kedvenc unokabátyádat
aki örökre az induló vonat lépcsőjén ragadt
fél kézzel kapaszkodva míg a másikkal integet
majd a vonat füstje függönyként zárul össze mögötte
az utolsó felvonás az amikor egy kis füzetbe írja
a kedvenc virágai fái madarai nevét
amiket nem biztos hogy látni fog
lejegyzi a szemem és a kishúgom haja színét
mert attól fél elfeledi

úgy szeretni a hazádat mint anyám
aki szinte biztos hogy ott fog meghalni
ahol leélte életét
és aki apám halála után arra kért
kísérjem el Kézdiálsiba a rokonokhoz
felvitt az agyagos domb tetejére
nézd itt ebben a házban született apád
ma már nem kell a telek se senkinek
mert valójában az számít hol szeretnél meghalni
na ott van az igazi hazád
a kisfiam aki velünk volt
hazafelé csak annyit mondott
ő inkább hazátlan marad
mert élni szeretne

szeretni egy országot mint hazát
egy nevet egy színt a térképen egy bőröndöt
amelyben régi kiszínezett családi fényképeket őrzöl
egy befőttes üveget benne feketefölddel a hátsó udvarról
és leveleket amiket évekig nem vagy hajlandó elolvasni
még egy utolsó szippantást az otthoni friss levegőből
a távolodó fákat az egyre kisebbedő hegyeket
ahogy átsiklasz egy másik egy új életbe
volt kitől ezt megtanulnom

úgy szeretni a hazádat mint ahogy dédnagymamám
énekelt a templomban a szavak végét elnyújtva
de olyan finom hajlításokkal
amilyenre a festett üvegen keresztül belopódzó fény képes csak
arra tanított hogy a keresztre nézzek
amikor a halleluját énekeljük
mert a Boldogasszonyhoz szólunk az anyához
országunk megmentőjéhez
csak néztem a fényesen csillogó orgonacsöveket
hogy tudják elszállítani a hangunkat az igaz mennyekbe
és énekeltem teljes tüdőből apám ölében ülve
majd hazafelé is az autóbuszon
amíg meg nem szólított a jegyszedő
akit nem az zavart
hogy hangosan énekelek hanem magyarul
aztán később Nietzschtől megtudtam
nincs is isten
így többé már nem volt kit hibáztatnom
hogy nem vigyáz ránk magyarul éneklőkre

úgy szeretni a hazádat mint azt a tömeget
amelyben apáink anyáink szomszédaink ismerőseink
gyilkossá válva megrekedtek
az örök mozdulatlanság örületében
a fotókon amelyeken a város főterén történt lincselést megörökítették
amikor a fák lehajtott koronájukkal
ártatlan hattyúként nézték végig
hogy rángatnak ki egy emberalakú szörnyet az autóból
amikor törött csontú test zuhant a gyanútlan kockakövekre
amikor a szeméből kifolyt a fényt
amit kioltott egy fémszillag a váll-lapról

úgy szeretni a hazádat mint a gyerekek
akik iskolástáskával a hátukon vártak a szabadságra
mint valami buszra 1989 decemberében
az első hó érkezését is leshették
hogy elrejtse a rettenetet a szemük elől
és úgy szeretni a hazádat mint a gyárakból kiözönlő apák
akik elfelejtettek a fizetés miatt aggódni

az egészsznapos anyák a háziasszonyok
akik felegyenesedve a mosásból a kályhák mellől
álltak a tévékészülék előtt a férfiakért aggódva
akiknek a haza a kétszobás lakás volt
amit nem a szomszédos tömbházakban
bujkáló terroristáktól kellett megvédenek
hanem az otthonaikba sáros csizmával begyalogoló
férjeik szeme láttára őket megerősztoló
az aranyat a fülekből kitépő
a bőrt már a magyar jajszóért felhasító szekusoktól

úgy szeretni a hazádat mint apáink
akik úgy is őrzik a borzalom fotóit
hogy tudják számon kérhetők tettükért
mert annak is bizonyítékai
hogy bármikor képesek ízekre tépni az ellenséget
kifakasztani a szemében püffedő gyűlöletet
vagy golyóstollat döfni a sokat átkozott nemi szervébe
hogy ne járathassa állatmódra asszonyaikban
anyáinkban ezért ha a fotó előkerül
ma is rezzenéstelen arccal és hosszan nézik

de úgy is szeretheted a hazádat
mint az a srác aki lila hajtincsekkal lázad
és az a meggyőződése
hogy egy szigorított börtönben él
tulipándíszes kivágású kerítéssel
és a székelykapuján is szögesdrót van
ami nemcsak nem enged be idegent
de őt se ki a szabad világba
és hiába megy a haverokkal plázába
hiába bömbölteti a trapet
akkor is azt érzi
megfojtja az ország matyó hímzéses takarója

van aki úgy szereti a hazát hogy megkérdezi
vajon ez a lázadás ez a fájdalom jogos-e?
ez most a jövő harsány kiáltása vagy a múlt síró hangja?
vajon így szeret az
aki élete rémálmát naponta 100 tévécsatorna közül választhatja ki
és az önérvézet csónakjában siklik végig annak 24 órás folyamán
nézve ahogy embertársaink elkékült ajkakkal alásüllyednek
és a keze nem alányúl a vízbe
hanem csak csatornát vált a kapcsolón

és úgy is lehet szeretni a hazát
ahogy én szeretem az álmomat a cirkuszról
pedig amikor végre bejutottam színes sátra alá
életem legnagyobb csalódása volt
de a mély alvást körítő álmok

édesebbek tudnak lenni a cukros kávénál is
és nincs benne sovány jegesmedve meg kegyetlen idomár
csakis filmekben látott fényes porond
és piros-fehérre díszített nézőtér
nincs csinos műlovarnő ügyes kötélzáncos
csak egy költő van a bohóc helyett
csak én állok a porondon
mint kisgyerek a szavalóversenyen
szerencsére nem reszket a gyomrom
mert érzem hogy a vers amit felolvasni készülök
a sok-sok ezer ember előtt
nem az álmok szövetéből készült
és amelyben elmondom az én hazám milyen
hogy úgy szól mint nagyapám hegedűjén
a későn felismert Bartók-szerzemény
hogy olyan mint egy város amit az unokabátyám elhagyott
egy hely ahol apám meghalt de
ahol a gyermekem élni szeretne
olyan mint egy ének amely nem mindig szólhat hangosan
olyan mint a népharag mely ölni képes
olyan mint egy cirkuszban elmondott vers
mondjuk egy régi sérelemről
hogy a pionírtáborban Zabolán
nagyon tetszett egy bukaresti lány
akivel kézen fogva sétáltunk
este viszont a román fiúk elkaptak a mosdóban
amiért szemet mertem vetni egy gagică¹-re
és meghúzták a hazám határát
egy körömvágó pengéjével a karomon

¹ román szó, jelentése csaj, csajszi